

PROTOKOLI NË PËRCJELLJEN E SHENJAVE DHE SJELLJEVE TE FËMIJTË ME AUTIZËM

1. OBSERVIMI NË KONTAKTIN ME SY

Këtë pjesë praktikuesi e vështron gjatë gjithë kohës në kontakt me fëmijun. Vlerësimi ipet sipas observimit. Observimi mund të zgjatë disa minuta gjatë qëndrimit të fëmijut në zyrën e praktikuesit. Si shtesë mund të miren edhe informata nga prindërit ose kujdestarët e fëmijut.

KONTAKTI ME SY	☐ > 3 sekonda	☐ Kaluese	☐ Nuk ka

2. INTERESIMI PËR TË TJERËT

Këtë pjesë praktikuese e vështron gjatë gjithë kohës në kontakt me fëmijun. Vlerësimi ipet sipas observimit. Observimi mund të zgjatë disa minuta gjatë qëndrimit të fëmijut në zyrën e praktikuesit. Si shtesë mund të miren edhe informata nga prindërit ose kujdestarët e fëmijut.

INTERESIMI PËR TË TJERËT	☐ Inicon interesimin me praktikuesi	☐ Në mënyrë pasive reagon	☐ Nuk tregon interesim

3. SHKATHTËSITË DOMINUESE

Vështrohet nga observimet e praktikuesit. Praktikuesi kërkon që fëmijë të tregojnë diçka në zyrën e tij. Fëmijë duhet të shikojnë dhe të emrojnë se çka po shohin. Nëse fëmijë shikojnë në drejtim të objektit, por nuk e emrojnë, ky veprim vlerësohet dhe pranohet. Për fëmijë më të rritur (adoleshentë) të cilët as spontanisht nuk e tregojnë, vështrohet gjestikulacioni i duarve që detekton komunikimin jo verbal.

SHKATHTËSITË DOMINUESE	○ Arrin të tregon objektin ose bën me gjestikulacion	○ Vetëm përcjell por nuk e emron	○ Nuk tregon fare

4. GJUHA / KOMUNIKIMI

Kjo fushë bazohet në observime dhe në të dhënat e prindërve ose të kujdestarëve. Nëse prindëri ose kujdestari deklaron se fëmiu është në gjendje të krijoj fjali të zgjeruar me së paku tri e më shumë rrokje (fjali të shkurt), edhe pse gjatë ekzaminimit nuk ka manifestu, atëherë edhe praktikusi vlerëson me skorin 0. Artikulimi i vetëm një rrokjeje (pshb. ba-ba, pa-pa, ëh-ëh, am-ma, etj.), nuk konsiderohen si të mjaftueshëm.

GJUHA/KOMUNIKIMI Raportuar ose observuar	○ Mund të flas këtu ose në ndonjë moment tjetër	○ Fjal të shkurt ○ Fraza me së paku 3 fjalë ○ Fjalja e pazhvilluar	○ Jo verbale
		○ Vështirësi në artikulum	

5. KOMUNIKIMI PRAGMATIK

Kjo fushë nuk pranohet nëse vlerësimi në fushëm e mëparshme ka qenë me skolin 1 ose 2. Për fëmijë që flasim, por që në situata të caktuara nuk janë në gjendje të bashkëbisedojnë apo të ndërtojnë fjali të shkurtër, apo të japin përgjigje të qartë, duke përdorur vetëm përgjigje të shkurtër monologe, atëherë skori duhet të jetë 2. Nëse praktikuesi nuk e vëren këto simptoma, por raportohet nga prindëri apo kujdestari, atëherë skori mund të jetë 1.

KOMUNIKIMI PRAGMATIK	○ I Pa Dëmtuar ○ Nuk praktikohet	○ Nuk mund të menaxhoj me fraza ○ Të çuditshme dhe të pakuptimta ○ Raportuar ○ Observuar

6. SJELLJET REPETATIVE(PËRSËRITËSE) DHE STEREOTIPE

Kjo fushë mund të observohet si dhe të jenë të raportuara. Nëse prindëri ose kujdestari raporton se fëmiju vazhdimisht përsërit fjalën apo veprimet formale në formë stereotipe, edhe nëse ekzaminuese nuk e vëren gjatë observimit, atëherë skori duhet të jetë 2. Sjelljet kompulsive konsiderohen | rreshtimi i objekteve, rrotullimi i figurave ose lëvizja e tyre përpara ose prapa, kërkesa përsëritëse, kërcime, rrottulime, ngasje, etj.

Stereotipet motrike. Përplasja e krahve, lëvizja e gishtave,. **Stereotipet vokale.** Eskalimet e dhunshme të zërave,. **Echolalia.** Përsëritja ose mungesa e frazave imediate zakonisht pa tentim të komunikimit,. **Komunikimi stereotip.** Të folurit formal, i pakuptueshëm, atipike, vete me vete, etj.

SJELLJET REPETATIVE DHE STEREOTIPE Të raportuara ose të observuara	☐ Nuk vërehen	☐ Tentime në formë rutine ose sjelljeve kompulsive Vetëm përcjell por nuk e emron	☐ Stereotipe motorike ose stereotipe vokale ☐ Echolallia ☐ Të folurit stereotipike

7. INTERESIMET DHE PREOKUPIMET E PAZAKONTA

Preokupimet që përfshijnë zakonisht "kujdes të tepruar" në jetën e dikujt, zëvendësojnë interesat/hobitë e tjera duke e shkaktuar dëmtime në fusha të shumta. Ato mund të ndryshojnë me kalimin e kohës dhe për qëllimin e këtij ekzaminimi, simptomat duhet të jenë të pranishëm brenda 2 javëve të fundit. Për të marrë skorin 2, preokupimi duhet të shfaqet spontanisht gjatë ekzaminimit tuaj. Një preokupim i pazakontë mund të marrë formën e një interesi që është atipik dhe shumë specifik, siç janë numrat e modeleve të pajisjeve të kuzhinës ose datat e kalendarit. Për qëllimin e këtij ekzaminimi, një preokupim i pazakontë nuk duhet të "të ketë kujdes të tepruar" në jetën e dikujt, por thjesht mund të jetë i pranishëm. Në fëmijët më të rinj ose fëmijët me funksion më të ulët, preokupimet mund të marrin format siç janë: 1) lidhje e veçantë me një objekt të pazakontë ose 2) interes i veçantë për aspektet jofunksionale të lodrave ose objekteve të tjera nëpërmjet stimulimit të prekjës, shijes, modaliteteve vizuale dhe vestibulare. Shembuj: shikimi në rrotën rrotulluese, drita që vezullon ose ekrani i televizorit; ndjesi teksturash; duke lëvizur objektet para dhe mbrapa në fushën vizuale periferike (figurat nën hije).

INTERESIMET DHE PREOKUPIMET E PAZAKONTA	☐ Nuk detektohet	☐ Prezente – E treguar ☐ Raportuar ☐ Observuar

8. NDJESHMËRIT E PAZAKONTA

Pikat klinike. Ndjeshmëri e shtuar ndaj zhurmës, prekjes, nuhatjes ose shijes OSE Prag i lartë i dhimbjes. Për shembull, një fëmijë mund të mbulojë veshët e tij/saj në përgjigje të një zhurme. Një fëmijë mund të raportojë ndjeshmëri ekstreme ndaj etiketave të veshjeve ose teksturave të pëlhurave të veshjeve. Ekzaminuesi mund të vërejë se një fëmijë impulsiv përplasat në një pjesë të mobiljeve dhe duket se ka një prag të lartë dhimbjeje. Zakonisht vërehet goditja e kokës në tokë, dysheme, etj.

NDJESHMËRIT E PAZAKONTA	☐ Nuk detektohet	☐ Ndjeshmëria e shtuar ☐ Prag i lartë i dhimbjes ☐ Raportuar ☐ Observuar